

Ningú no es podia imaginar que, després de sis mesos d'alto el foc permanent, el procés de pau estaria sotmès a greus turbulències.

De fet, absència de violència no és pau i, ara mateix, seria més correcte parlar de no-procés. Diferents factors han contribuït a desinflar les expectatives inicials i a refredar l'ambient.

La declaració de Zapatero verificant la inactivitat d'ETA i anunciant l'inici de converses oficials amb l'organització armada va reactivar els ànims a final de juny. Un moviment de fitxa reforçat, una setmana més tard, per una foto inèdita: la reunió pública en un hotel de Sant Sebastià entre el líder dels socialistes bascos, Patxi López, i el dirigent de la il·legalitzada Batasuna, Arnaldo Otegi. Aquest cara a cara va ser aprofitat pel Partit Popular per carregar, una vegada més, contra Zapatero i redoblar les acusacions que li fa de lliurar-se a ETA i de traïció a les víctimes.

A partir d'aquí torna l'ensopiment. En l'esquema negociador de les dues mesos, l'executiu socialista dona prioritat a les converses amb ETA, l'àmbit més mediàtic, i endarrerix la formació del fòrum polític, la mesa de partits. Això exaspera Batasuna, perquè la justícia espanyola continua impeding actes, manifestacions i rodes de premsa a l'empara de la llei de partits. Per a l'esquerra independentista, ajornar la mesa multipartita significa, de retruc, ajornar la seva legalització.

Passen els mesos i no es produeixen els avenços esperats. ETA acusa Zapatero d'estar incomplint la seva part del tracte, els acords d'alto el foc. A l'agost, *Gara* fa públic un comunicat molt dur del grup basc. En el document, ETA parla de "procés en crisi" i no descarta reprendre els atemptats si l'immobilisme del PSOE persisteix. Per contra, el president espanyol assegura que tot marxa segons les seves previsions, i no espera avenços significatius fins d'aquí a un any, o sigui, entre les eleccions municipals i les generals. En àmbits abertzales, es comença a tenir la sensació que Zapatero es planteja el procés de pau com una gran operació de màrqueting polític per rendibilitzar-lo electoralment en l'intens calendari dels pròxims anys: comicis locals del 2007, espanyoles al 2008 i autonòmiques basques al 2009.

L'escenari polític basc continua sotmès a diverses sotragades. Malgrat l'alto el foc permanent d'ETA, la inestabilitat continua i el procés de pau no acaba d'engegar-se. Abans de néixer, ja està bloquejat. El Govern espanyol diu que no té pressa, i a l'esquerra abertzale, amb Batasuna encara il·legal, se li està acabant la paciència. La pau està en la corda fluixa, però tothom espera reconduir la situació.

Un procés de pau sota mínims

El PNB també se suma a la cursa electoral i es presenta com el "líder natural dels bascos" amb el propòsit de "marcar el ritme del procés".

La reunió entre ETA i una delegació del Govern espanyol prevista per al mes d'agost no se celebra. Al mateix temps, Batasuna no para de fer emplaçaments al PSOE per tancar un acord al voltant de la mesa de partits. El pacte sobre aquesta qüestió, diu Batasuna, ajudaria a superar el bloqueig i aplanaria el camí de la seva legalització, per la via dels fets. Però els socialistes no vo-

len que la formació d'Otegi recuperi els seus drets implícitament. Prefereixen que Batasuna es refundi en un nou partit que aposti, explícitament, per les vies no violentes. Sense una esquerra abertzale legal, no és possible la mesa de partits. Un debat que no té solució. Qui ha de fer primer el gest per facilitar les coses? Entretant, ressorgeix amb força la *kale borroka*, una violència de baixa intensitat que conviu amb la treva declarada per ETA el passat 22 de març.

A les presons també es nota que les coses van de mal borràs. Zapatero no ha

El membre de la mesa nacional de Batasuna Fernando Barrena (esquerra), en el moment en què se li comunica la suspensió d'una conferència de premsa del seu partit que se celebrava a Pamplona el passat 6 de juny.

modificat la política penitenciària. El procés de pau encara no ha entrat a les presons i es manté la dispersió i l'anomenada "Doctrina Parot". Una relectura de les condemnes que impedeix que membres d'ETA surtin al carrer tot i haver complert ja les penes que els va imposar la justícia en el seu dia. És, per exemple, el cas d'Inaki de Juana Chaos, amb vint-i-cinc anys entre murs a les espalles i que hauria d'estar en llibertat des del 2004. Dos articles d'opinió publicats al diari *Gara* li han costat noranta-sis anys més. Per protestar, De Juana Chaos ha iniciat una vaga de fam des de fa més de cinquanta dies. Ara es troba ingressat a l'hospital d'Algesires i allí, per ordre de l'Audiència Nacional, els metges l'alimenten en contra de la seva voluntat. Amb força quilos de menys i molt afeblit, diu que està disposat a "donar-ho tot", a arribar fins al final si l'executiu del PSOE no l'excarcera. El

desenllaç que pugui patir aquest pres en els pròxims dies o setmanes afectarà sens dubte el procés de pau.

Una nova aparició d'ETA ha atiat encara més la inquietud al País Basc i a Madrid. En un fet sense precedents, i al més pur estil de l'IRA, tres encaputxats d'ETA van aparèixer armats amb subfusells d'assalt en el decurs d'un acte amb motiu del *Gudari eguna*, el Dia del soldat basc, celebrat a final de setembre en unes muntanyes pròximes a la població guipuscoana d'Oiartzun.

El procés de pau encara no ha entrat a les presons i es manté la dispersió

Els tres militants d'ETA van fer molt més que ensenyar les armes i disparar uns trets a l'aire. També van afirmar que ETA continuarà lluitant amb les armes a la mà fins a aconseguir la independència d'Euskal Herria.

El que s'hauria d'haver fet de manera més tranquil·la al llarg dels últims mesos s'està fent aquests dies a corre-cuita. S'han de recompondre les paraules trencades, els compromisos incomplets i les decepcions sorgides. Els partits continuen parlant discretament. Aquesta és la part positiva, el senyal inequívoc que, tot i els entrebancs, tothom manté l'aposta per solucionar el conflicte. En secret, com ha de ser en aquest tipus de processos, s'intercanvien documents buscant un preacord que doni una nova empenta a la recerca de la pau. El que està en joc és establir com s'ha d'afrontar aquest procés i, sobretot, per què ha de servir, fins a on es pretén arribar. En definitiva, quina ha de ser l'estació d'arribada.

L'esquerra abertzale vol que la futura mesa de partits es constitueixi al més aviat possible, aquesta tardor, i que les converses polítiques pivotin al voltant del dret d'autodeterminació.

Els independentistes esperen que el PSOE reconegui i accepti que els bascos han de tenir l'última paraula sobre el seu futur. El millor escenari pels socialistes, en canvi, seria dotar Euskadi d'un nou Estatut, i arribar a un acord amb ETA sobre els presos i la seva dissolució. Un estira-i-arronsa encara no resolt. Zapatero és conscient que el problema basc no es pot resoldre cedint un paquet de noves competències que millorin l'autogovern. No és un debat competencial, és un debat per reconèixer drets democràtics, i això no ho diuen sols ETA i Batasuna, el lehendakari Juan José Ibarretxe també ho proclamava als quatre vents. És aquest, i no un altre, el principal repte que planteja el procés de pau al partit socialista i a l'estat espanyol.

Daniel Gómez Amat
Bilbao